

Андрій
Криштальський

Народження світла

Лірика

Луцьк - 2006

* * *

Як сині вагони зрушаться,
обтрушуючи сніги,
співатиме в зимних душах
доріг кришталь дорогий.

Тоді над обмерзлим світом,
де люд наш поснув увесь,
народиться дивне світло -
неначе погляд з небес.

Слово про поезію

Невідомо, чи кожна людина задумується на своїх життєвих перехрестях про те, як приходить у її світ поезія. Чи з променем світла, чи із відчуттям чогось незвичайного, із глибоким просвітленим поглядом та словом - вона приходить до всіх. Принаймні, я у це вірю. А часом мені здається, що сутність поезії - це якийсь паралельний, майже невидимий, нетривкий, але надзвичайно осяйний світ. І крізь тонку межу між ним та нашим щоденним світом клопотів і банальних турбот можна спостерегти дивні щасливі перетворення, що трапляються з людиною.

Натхнення, творчість, відчуття приходу Слова... Відчуття причетності до цього світу настільки суперечливе, що мимоволі задаєш собі безліч запитань про правомірність своєї власної творчості у духовному всесвіті поезії і поезії. Постає запитання про те, як бути з рукописами, які народилися з нічого і є нічим, що можна співставити з традиційними матеріальними категоріями - грошима, кар'єрою, майном...

Якось однієї осінньої днини ми з поетом Ігорем Павлюком, не дивлячись на мжичку, рушили підводою по гриби. Попереду, вимахуючи батогом, погойдувався батько Ігоря, навколо сивіли поля, окроплені надойдли-вим прохолодним небесним душем, вдалині

виднівся ліс. Павлюк розповідав котрийсь із нових анекдотів (він завжди їх пам'ятає і намагається донести до кожного нового співрозмовника), як раптом канва його оповіді про вуйка, у якого є час і натхнення, різко урвалася.

- Строчка прийшла! - вигукнув Ігор і дістав із кишені блокнот. - Зачекай, запишу.

Ось так, наче з дивовижного небесного пристрою, вигулькнув аркушик із новим віршем, а поет, і сам здивований такою оказією, провів довгим поглядом вздовж пагорбів і далекого похмурого обр'ю, і далі взявся розповідати про веселого вуйка, у якого були час і натхнення.

Відтоді я зрозумів, що поезія приходить до кожного по-іншому. І до тих, хто нею окрилений, і до багатьох інших, котрі без неї не здатні прожити. Можна сказати, що життя поетове проходить крізь вірші, як щось таке, що може залишити в них свій слід. Так після письменника залишаються його книги.

Я багато думав про людей, котрі обирають шлях творчості, бо ж такий вибір дуже й дуже змінює спосіб життя й мислення. Поет, до котрого приходить Слово й котрий всупереч своїй волі опоетизовує, романтизує сьогоднішню прагматичну й жорстоку реальність, прирікає себе на своєрідну боротьбу з вітряками і, неначе біблійні апостоли, важко мучиться сумнівами. Часом здається, що письменник є творцем ілюзій та міра-

жив, і що це навіть шкідливо, бо ж Муза не може конкурувати з бульдозером на полі життєвих благ. В цьому житті ми бачили дивовижного поета Костя Шишка, який прирік себе на прижиттєве і посмертне судилище, який поставив себе заради Слова в епіцентр важкої дискусії про зміст життя. Його судять і досі, бо ж ніхто сам перед собою не може зізнатися, чи правильно прожите це дивне й химерне життя.

Справді, щоденні клопоти творця вступають у двобій із потребою бути відстороненим від них і взагалі від світу цього. Часто на одну шальку терезів поет кладе своє серце (таке, яке вже в нього є), а на іншу - моральні категорії суспільства, побут, необхідність мати дім і сім'ю, жити так, як живе більшість людей, бути, принаймні, ситим... А часом (хоч це буває дуже рідко) йому вдається пройти шляхами-дорогами красиво й легко, обдарувавши людей щедротами таланту. Воістину, ніхто не знає, якими стежками проведе його Всевишній...

Водночас поета провідують вірші - і на те нема ради. Це нагадує народження світла. З нічого й нізвідки! Дивовижне явище! Неначе в момент започаткування світу, відчуваєш у собі здатність творити й перевтілювати. Можливо, в цьому є якась ересь, але саме завдяки таким осяванням, як на мене, і варто жити.

Андрій Криштальський

* * *

Ми пізні були, як сніг,
мов ранні вітри, похмільні.
На дні осяйного фільму
клялися вину й весні.

А фільм - про любов і нас,
його нам крутила доля.
Ми дикі були і кволі
в той дикий і кволий час.

І плач розривав серця,
і сміх роздирав квартали.
Так вірші у світ злітали
з-під Божого олівця.

Три дні

А сутінки - солоні,
не гоять більше ран.
Я вкотре вийшов з лона,
я тільки що вмирав.

І сни мене жахались,
і пес в дворі скімлив.
Я вимолив так мало,
хоч зовсім не моливсь.

Було мені під тридцять:
у сивому вікні
я рахував і збився,
нарахував три дні.

* * *

Ніхто так до грудей не пригорне,
як хатня тиша - бажана й ворожа.
А може то спокушують мене
Цією самотою?

Може, може...

Я сам в собі приречено мовчу.
Немає слів, немов води у крані.
Уже давно нема в мені плачу,
а є печаль

у сивих травах ранніх.

Усе не так створилось, все не так.
Я не такий, як треба було б бути.
Печальні вірші і мої літа,

і тих тривожних днів гірка отрута -
це весь мій скарб. Хай буде самота,
якщо нам з нею вже

не розминутись.

Вакуум

За кожним рогом - блиск містифікацій.
О прайде лев'ячий,

ось на твоїх стежках - поет!

Підземка грипу йому пульс промацує
і лізе у мізки причинний Інтернет,
що аж римується. Запевнення, бувалі
в бувальцях, підступають

ордами реклам.

Та хмарка зверху плаче

у віконному овалі.

Чужий бедлам.

О вакууме!

Ось поет в твоїй безодні.

Поміток проминання,

лишених хижацтвом на шляхах -
це давній камінь, у Сізіфа взятий

на сьогодні,

це біль в очах

і гніву запальний розмах.

* * *

Жарівка згасла і уже не світить,
мов друг колишній.

За вікном - світи
чужих світил і напівтьмяних світел,
що п'ють гірку трутизну самоти,
мов темну каву.

Друже мій ласкавий,
до нас у гості книги ходять чемно,
і вірші ходять часом,

і вино,
і Музи, що грішили та лукавили
колись давно,

давним-давно.

Та все це проминуло, наче літо.
Поглянь, згасає щось у цьому світі.

* * *

Іноді я смакую тим, що чужий.
Так, чужий.

І ніхто за дверми не чекає
в місті, яким я завше так дорожив,
в місті, яке я іноді
зневажаю.

Бути в потоці постатей,
як усі.
Мовчки пройти життя,
невидиме ззовні.
Зірватись, як триб,
з розпеченої осі
і вистрілити у трави, рососою повні.

* * *

В мене сьогодні
целофанові крила,
що не вмирають
в землі,
але розповзаються
від подиху
сонця.

* * *

Часом
на занедбаних пагорбах долі,
де кропива пече крізь джинси,
сходяться погомоніти
тіні
крилатих млинів
і народжуються
Дон Кіхоти худі і вперті.
Йдуть сюди кобзарі
розігріти
струни печалі
і сиві вітри
поспішають
до крил скрипучих,
до крил співучих.

Там
починається
колесо історії,
у якого
немає
кінця.

* * *

Чомусь мені здається, що вогонь, -
ота жовтава цятка серед ночі, -
в собі таїть шматок буття мого,
що як медаль - із профілем жіночим.

Є щось у цьому від старих віків,
від серенад, замішаних на зорях.
Коли чуття - такі палкі й п'янки,
коли розлука, - як морзянка Зорге.

І безвість ночі, і світлинка ця,
не заколишуть, не присплять,
не втомлять.
Бо питимеш журбу з її лица,

бо аж над ранок у світанні втонеш,
якогось не дослухавши півтона,
заплутавшись у сивизни сильцях.

Гімн романтиці

Хто хаосу вдень асфальтує стежки,
а натхненними вечорами
розкопує їх і визбирує
ретро гравію, -
той чує бентежний
тривожний ритм,
що вигойдує вперто нами,
і звуки, - які у небі
легкі, невагомі,
ласкаві є.

Хто дивний,
хто тінь від простяцького сміху
несе у порожні вулиці,
читаючи стін почорнілий літопис
й рукописи вирію, -
той буде бджолою
й пилком золотавим
в буденному Божому вулику,
хоч зимні пороги і зими розтлінні,
і хитрі попереду
вири є.

Хто оду складе полум'яну вогню
і ступить
за межі багряні,
лишаючись пам'яті димом гірким
і срібним сяєвом
обрію, -

той завше збиратиме роси досвітні,
незнані,

раптові

й ранні,

той буде помічений,

очі ж бо пильні,

правдиві над нами,

добрі є.

* * *

Дерева проминають, наче дні.
Із-під коліс вистрілює камінчик.
Прости, дорого. Срібні позивні
влітають в серце, простір перемігши.

Неначе хтось видзвонює між крон,
неначе обрій ближчає зимовий.
В тобі, дорого, дивна моя кров
і ціпеніє, й закипає знову.

Бо що - людські занедбані стежки,
як пролітають поряд миті гострі.
Гримлять мости, летять авто важкі
до тебе, трасо, у незвані гості.

І я - кудись. І хтось навпроти - теж.
Тополі - мов дівчата на узбіччях.
Прости, дорого. Відстань розмете
сліди і звуки, долі і обличчя.

Триптих

1

Нічний тролейбус
дегустує тишу.
За ним на прив'язі
місяць волочиться,
бурульки з дахів оббиває.
Ксилофон зими.
Аркуші снігу.
Повні поля печалі.

2

Або спи,
або шкодуй за полями,
що стугонять
під кіннотою вітру.
На сковзанках доріг
спогади бешкетують -
не наздоженеш,
бо не витягти
себе
з ополонки долі.

Єдиний твій прихисток -
біля жіночого плеча,
по якому
бедрики снів
снують непомітно.
І коли тебе
залоскоче волосинка,
пролітаючи
з юності в юність,
знай,
що там,
за вікном,
зима тобі заздрить
білою заздрістю.

* * *

Над берегами, над очеретами
здрігаються у темряві мости.
І сніг своїми теплими устами
нам пробує про щось розповісти.

В засніженому вщерть безлюдді тому
лиши свою печаль і тиху втому.

Дивись, як місто сяє в фіолеті:
он відблиски його у кронах верб.
Холодна й чиста вечора поетика
нам зболені серця так дивно рве.

І хочеться гукати в синю безвість,
й порізатись об вітру гострі леза.

Потоне все в нічному шепотінні,
дроти у верховітті відгудуть.
І прилетять з-за Стиру дивні тіні
на ковзанах по сивому льоду.

Нахукають нам щастя повні вікна
і відчуттів бентежних під повіки.

Етюд

Осклілий Стир, дерева, мов корали,
небес густий, глибокий фіолет:
ідуть сніги, доріг не розбираючи,
крізь береги і срібний очерет
у цей пейзаж, статечний, мов сонет.

Ми з осінню не встигли попрощатись,
а вже зими гравюра у вікні.
І круки, мовби літери печатні,
стандартного формату вкриють сніг.
І протяг в кронах свисне, як батіг.

* * *

Я двір, немов любов колишню,
в снігу з розгону не впізнав.
Невже так підло час колише
й п'янить далека новизна?

Так посуворішали вишні,
між крон - печалі сірий знак.
Стареньку грушу взяв Всевишній,
пішла з життя, а я й не знав.

* * *

Двору невдалий пейзаж
заґрунтовано наново,
тільки в куточку залишено
чорного пса.

Вчора гуляла зима
із циганами п'яними,
все побілила
і блудить тепер в небесах.

Десь над хрущовками,
понад струнками тополями,
там, де льодами драти
обмерзають тонкі, -
в неї похмілля сьогодні
важке і невтолене,
сипле снігами безжально
в обличчя людські.

Тільки під вечір у хмарах
зійде мандаринкою
сонце, солодке від цукру
іскристих крижин.
Пес у дворі стрепенеться
і, коротко рикнувши,
прудко назустріч йому
у сніги побіжить.

* * *

Неначе білий став,
ця чорна ніч зимова,
ця неба глибочінь
і висота снігів.
А більше - ні перста,
ні звуку, ні розмови, -
лиш вікон дукачі
незмірно дорогі.

* * *

Тонкою завісою сніг відгороджує місто.
Я - в березні, місто - у лютому.

Дивно? Авжеж...

Така невагома ця пізнього снігу істина:
не зважиш - розтане,
впійману - не вбережеш.

А віяла снігу розкидані так хаотично.
У дивній примхливій зимі я горів.

Не згорів.

Кружляють внизу на подвір'ї
вітри спантеличені,
побравши до білого танцю газети старі.

Це значить, що завтра

запалить на обрії знову
весна свої ватри на синіх уламках
зими.

Розмашисто тіні спадуть на папір
кольорові,
і птах білосніжний
ударить в кімнаті крильми.

* * *

Поетів осінь в бронзі відливає.
Зима гульвіс
 хоч трохи, а притримує.
Весна дівчат..
 а слів уже немає.
Лиш березневий хміль,
 і сніг,
 і рими є.

* * *

Ти слухаєш безвість оцю фіолетову
тихо й терпляче.

Ні, дівчино, це не війна.

В безкінечних тунелях проспектів
бруньки вибухають на зло
запізнілому снігу.

Й неначе сирена тривожна,
гуде в моїх жилах розбурхана спека.

Забудь про вечірні ватаги думок,
що лупцюють безжально і люто.

Обпилися долею всі ми
надовго й без міри,

що навіть не раді
похмільній оцій каламуті,

з якої назавтра вельможна весна
проясніє.

Не віриш?

* * *

Зелена темінь крон фільтрує світло,
відтінок листя на плечі -
грози цілунок.

Вона хитає нами,
двором,
світом,
і тихий зойк приходить,
мов ламке відлуння.

Снагою переповнені ці крони,
і цей грози екстаз,
як тіл судома.
Весна така наївна й безборонна,
і ти у ній, немов у себе вдома.

Надвечір'я

Між скель будинків молочні ріки
розквітлих яблунь кудись пливуть.
Вербують верби нас у мандрівку,
і вітер схожий на тятиву.

Тобі рожеву пелюстку втіхи
галантний захід підзолотив.
Мені ж відкрився щемкий і тихий
бездонно-синій небес мотив.

В тополь високих іконостасі
латунний сонця палає торс,
а на далекій спекотній трасі
летять у безвість чиїсь авто.

Нечимне

Вузька кладочка печалі -
і та у травах, як в боргах:
кудись неначебно відчальною,
щось ніби похапцем зібгав.

А в озері, як в ложці чайній -
лише туман такий звичайний,
і дивний присмак на губах.

Ти загуби мене у хащі,
або на думку наверхні.
Тут навіть голос не пропащий,
і не смертельний - гріх земний.

І ми, як вільне Боже пташся,
хмільного вітру наковтавшись,
відходимо у химерні сни.

* * *

Корали міст збудовані не нами,
та в цих лагунах плавимося ми.
Посеред неба залишає шрами
залізний птах, збудований людьми.

Ні крапельки води
в заморських ринвах,
з реклам брехня сповзає, наче лід.
В бетонних печач,
на пательнях ринків
шкварчить життя, мов риба на обід.

А сонце лле за комір алюміній,
заварює в зелених скверах чай.
І обгорить, мов глина,
люди цивільний,
допоки хмари з Індії примчать.

Косарське

Знов вітер тулить до грудей тополі,
зелене військо відступає нині.
Вмирають стебла нетривкі поволі,
неначе обри.

Летючі строфи запашних покосів,
і ця богема з клаптем сала в лузі!
А сонце воду в філіжанці носить
кудись за обрій.

Заграйте, хлопці, пісню кіс розкішну.
На синіх лезах - всього три акорди.
Бо завтра хмари підійдуть поспішно
важкі й недобрі.

* * *

На сукні́ польовому
біля обр'ю сивого,
як засмагла іспанка
нервово-гаряча,
витанцьовує блискавка,
обпікаючи гривою,
і безпомічні верби налякано плачуть.

Ця чужинка багаття
впівнеба розпалює,
і викрешує пристрасть
об спини будинків.
А за неї громи, в поединку обсмалені,
люто б'ються до крові,
розпашілі та дикі.

Це приходило літо,
роздавало запрошення,
та забулися ми, що вистава сьогодні.
Ось ударять потоки
крізь лахи поношені
обважлилого неба -
навскісні й холодні.

Дощ акторам - суддя.
А над нами, тривожними,
розпросторила крила
гроза-переможниця.

* * *

За вікном, під небом синім, десь у висоті
сивий голуб щось говорить
хмарці золотій.

Сонце скапує за обрій,
як вино в кришталь,
сивий голуб тихо стогне - то сама печаль.

Так, буває, відірвешся і уже тобі
небеса навіють смуток темно-голубі.

Входиш в сутінки вечірні
трохи сам не свій,
мить - і все навколо вкриє темряви сувій.

Грай тоді на скрипці смутку
і тремти, як птах,
під котрим потрохи стигне твого дому дах.

Будь відвертим і тривожним,
сповідайся в ніч.
Хай тобі у тьмі присвітять приміські
вогні.

* * *

А вранці - рай. Відхекуюсь і каюсь.
Ще сонце крізь листочок не кольне.
Ще горобці в калюжки декольте
не стануть свої дзьобики макати.

Пошарпаний, немов стара газета,
лечу за вітром. Обрій - наче дзвін.
Переді мною - міста сонний звір
іще в росі,
ще майже безхребетний.

Ще Бог прошкує незбагненно дивний.
І грішник мене в кишені терту гривню.

Життя

Нічим старого клена не здивуєш,
а липка ще наївна і зелена.
І ходять двором, наче веретена,
вітри спекотні, звісно ж,
не до клена.
А голуб на асфальті пророкує
для них - про їхнє,
а мені - про мене.

* * *

Вдивляйтесь не треба у дзеркало літа,
спітніле від сизих ранкових туманів.
На вулицях - безвість ледь-ледь розігріта:
заманить!

Заманить назад у спекотні квартали.
В них дощ не сприймається більше
на дотик.
Хоч ми із весни так поспішно втікали -
я проти!

Бо осінню впитись і в зимах забутись -
це майже сюжет про поета хмільного,
про Музу красиву, життя і отруту,
дороги...

Та час пробриньчить на гітарі дешевій,
а, може, шугне у авто дорогому.
Лиши мені літо хоча б за душею,
цілунки і вірші, свій погляд
і втому.

* * *

Сентиментальний серпень ген позаду.
Вікно - як ополонка. Десь шумлять
далекі пересуди листопаду,
і стигне всім на зло в дворі земля.

Заповнює імла світанків чаші
осінньою сивухою. Мов шрот,
летять у світ серця печальні наші,
за обрій - в зиму - упадуть от-от.

А душі приросли ще до порогів:
ночами за такий патріотизм
їх крає місяць ятаганом-рогом
з-за хмарки, що димить,
як мокрий хмиз.

Останній місяць. Щось у світі буде.
Чи то прихід космічної грози?
А за вікном імли хитка споруда
ніяк не може впасти, хоч сказисьь.

* * *

Хороший настрій в осені. Вона
останнє сонце випила до дна.
Смішна й наївна, п'яна і розкішна,
танцює з вітром потойбіч вікна.
І вицвіла високість неба тішиться.
Йому - у вирій.
Що ж. Йому - простіше.

* * *

У осені гостинця просить хлопчик,
а в неї - тільки гризота осіння,
і ноги їй важка печаль підточує.

Так погляд я у тебе попросив би,
що з сірого впадає в світло-синій,
та тільки серця ти вже не присилуєш.

І ось у місті дві химерні тіні,
ще й осінь із калюжками-оспинами,
й дитячих черевичків дріботіння.

То музика моєї втечі з міста,
котре було дитинством аж донині,
але про це хтось інший розповість вам.

* * *

Цей листопад грайливий, мов дитя.
Відгомін днів - у листі золотому.
Їх котить вітер, ніби час - життя
в таку близьку й далеку невідомість.

Та пізня ця осіння карусель
чомусь не кличе. І уже відходить
поміж людських проспектів і осель
печальний потяг доброї погоди.

О, жовтий клене! О, стара траво!
О ти, святочний осені екстазе!
Болить у серці сіль нових тривог
і кам'яніє сіль старих оказій.

* * *

Як сивий фон позаміських небес
озвучує!
Аж даленіють всі вчорашні факти.
В картинах -
спомини дерев покручених,
у віршах несподіваних -
дивак ти.

О, фактор осені,
затиснутий в чужий фарватер!
О, кави традиційна необачність!
Як же мені себе в пейзаж вписати,
коли безлюддя це -
чесніше значно.

І по-мистецьки вивершене долею,
і вечорове трохи, ніби втома.
Десь осінь під ребром
ледь-ледь поколює.
Є щось доречне у сигналі тому.

* * *

Щось про жалі жебоніли зима і осінь
на перехресті доріг -
дві передчасно зітлілі й простоволосі,
обидві старі.

Рядна вітрів розвісивши, криком крили
парламент і нас, простих.
А протяги дикі в душу билися крильми:
впусти!

Отак я впустив тебе в тій порі імлистій.
Може, це сном було...
А гнало кудись у безвість іржавим листям
і глухо в кронах гуло.

* * *

Хрущі троллейбусів безпомічні
осипаються.

Хто трясє за стовбур
дерево міста?

Летять у вирій з шоколаду обгортки,
а ми ще в постелях,
як в космосі.

"Земля-а-а!" - кричить щосили
рання людина,
що приліпилась на мачті проспекту.
І ось паперові змії будинків тріщать
від потужного подиху
цивілізації.

Засвітяться золотом серед вулиць
злитки стегон,
і сп'янілі дерева
хитатимуть кронами.
Ти пропливеш повз мене в троллейбусі.
Я пропливу повз тебе
один під дощем.

* * *

Вгорнулась ніч в дешевої тенета тюлі.
Жіночий крик - то срібної монетки
блиск.

Химерний текст,
провулків скошені кривулі:
я хочу геть, та це уже було колись.

Не програмуй себе
на спалення сьогодні.

Не буду.
Хлопчаки на ринку палять
з бананів упаковки - це так модно,
це супер їх над безвісті проваллям.

О ніч,
моя тобі хай буде ода.
Жіночий крик - то мідної монетки
дзвін.

Ти вигадай собі хоч дрібку насолоди.
Я спробую,
та у дворі без змін.

Бо ж не читаю
понеділка строф марудних.

Та сплять усі,
до чого тут моя образа.

Над барами нічні вітри орудують
й сумління репліка - мов шприц
від сказу.

Сіріти буде в місті, може, за годину.
Жіночий крик - то вже пропито
всю грошву.
Настане мить, коли ще світ невинний:
я ще не зовсім знаю,
але попрошу.

Варшавське

1

На розі два поліціянти мокнуть,
обіднє марення зими охороняючи
від польських екстремістів
і бажаючих
вживати слово "кур-р-рва" міжнародне.

Не можна лаяти ані калюж, ні вітру.
Два злотих - штраф
за голосно "пся крев" озвучене.
Я теж - контрреволюція повзуча,
в собі ховаю пива зимний літр.

2

Накликало дощі ранкове радіо,
вони проллють до вечора, можливо.
Перечекати б у трамваї зливу,
прожити б цю тягучу безпорадність.

Та у старому місті,
там, де Вісла
фригідно треться об цементу груди,
тебе вагон безсовісно позбудеться.
Мовляв,
у цій нудьзі ще ти покисни.

Трамвай на розі скрипне,
жовтим боком блисне,
мине кав'ярню, повну люду ситого.
А ти підеш, і вод холодний ситець
накриє мокрих площ гладенькі лисини.

Та пригадай:
напився Стир
і сонце.
Нехай тебе зігріє теплий сон цей.

* * *

Ігореві Павлюку

Приходить циганка з обвітреним ранцем.
Вона на коні і поет при сідлі.
Ти мрієш про каву, та в дивному танці
страхи кружеляють великі й малі.

Ще гривня зіжмакана перша й остання
зігріє не гірше від блиску очей:
поета простять його давні кохання,
а ти, опечалений, мовчки втечеш.

І потім під вечір зламаєшся зовсім,
помолишся долі і вип'єш за всіх,
жбурляючи щедро безпомічний сміх.

У зиму підеш, а шукатимеш осінь,
циганка промчить. Ти здригнешся:
здалося.

І виставить ранок рахунок за гріх.

* * *

Промчить авто, розтане звук,
впаде здійснений лист,
і перейде ранковий шлях
рудий самотній лис.
Це у туману молоці
печальний натяк твій:
життя порожнє і хмільне
як рух жіночих вій.

Збрехав! Серед міських клоак
не ходить хитрий лис.
Це ти не спав, ти вірші рвав
і вигадав колись.
Бринів асфальт, було тоді
в осінній цій порі,
що ти втікав, що ти не чув,
а хтось гукав: "Андрій!"

* * *

Народжуєшся в сивому світанні.
Як холод із вікна - думки, думки...
Тримає цупко розум сон останній,
бредеш собі в свій спокій нетривкий.

Десь люди дзвонять
в сковорідок дзвони,
скрипить життя реально так дверми,
за шибкою голубка тихо стогне,
і сонце трусить неба килими.

Здивований, мов немовля, чекаєш...
По стелі тиша капцями снує.
А на стіні акторка із Огайо
вино твоїх печалей мовчки п'є.

Гуртожиток

Бетон звучить, як серце - глухо,
а іноді заплаче хтось.

Я крихти слів зі столу здмухую,
котрі, мов сіль затвердлу, товк.

А ще - віолончель ридала
і рвала, як газетний лист.

Напакували нас чимало

сюди колись.

Ще за старого перелому,
коли душа кришилась так,
що й нині ще стара оскома є,
та в дверях - від обчасу знак.

І ключ, як схочеш вийти, скрипне,
і тріщинка на стелі та ж.

Так протяг невловимий спритно

змете літа.

Депресія

Ні скрипки не було мені на серце,
ні погляду на душу, ні пера.
Лиш місяць під вікно моє приперся
і ворон зранку країв щось,
чи крав.

А я ішов над Летою вже вкотре,
а я ішов над містом,
наче блуд.
І так чекав, що сонце зараз вкотиться.
На вірш чекав,
і на ранковий люд.

Невже отак пропасти по-дурному,
щоб кожен раз -
і без Харона знов.
Вино печалі пити до оскомини,
а на закуску - те ж таки вино.

І я вже ставив крапку замість коми,
та кинув клен
листочком у вікно.

* * *

Ти називала нові касети
чоловічими іменами
в русальські ночі
на восьмому поверсі.
А старі вахтерки
гукали в органі труби
сміттепроводів:
до-о-осить!!!

Я вийняв з кишені життя -
візьми до складчини.
Завтра аванс,
нам знову даватимуть
головний біль.
А в мене
слизькі черевики,
я сковзатимусь,
падатиму,
і тоді згадаю,
як ти цілувала синці
на моїх колінах.

* * *

Чотири фанерних стіни, умивальник,
і брили будинків за темним вікном.
Там пес у п'ятьмі серенаду співає
під місяця оком сріблясто-овальним -
у тебе,

у нього
безсоння давно.

Ти значив для когось,
і значиш, можливо.
Ти звикся у морі ілюзій людських.
У закутках протяги свищать зрадливо,
тремтить в коридорі сполохане диво -
для нього,

для тебе
цей світ
завузький.

Смакуй же відлюддя бездонної ночі,
до ранку ще вип'єш свою самоту.
Заскучив за нею.

Зізнатись не хочеш.
Об стіни облуплені муляєш очі
і вперто спиняєш

думки
на льоту.

* * *

*Любити світ не може до кінця,
Хто цілий вік живе життям ченця.
Вільям Шекспір.*

Тому я славлю юних зваб ловця,
і постать божевільну на розпутті.
Безтямну пісню, на півміста чутну,
що рве на шмаття зболені серця́.

І погляд, що буває каламутним
від дикої сльози в жорстві лица.
І того, хто на вушко обіцяв
шалений гріх до смерті не забути.

І того, хто покари у Творця
благав, обпившись хмелю, мов отрути.
Тож якщо бід життєвих не ковтнув ти -
любити світ не зможеш до кінця.

* * *

Дикі протяги грали в бетонних
міських коридорах,
дегустуючи вікон
блакитне вино
надпочате.

Він пішов по верхів'ях дерев,
як по синьому морі,
як по білому морі -
і цвіт лоскотав йому п'яти.

І жбурляли з балконів свій острах
засмаглі дівчата,
що зневіряться з променів
срібні стрічки в'язати.

Той сміливий дивак буде
просто жебракувати.

Але цвіт невагомий
осиплеться
тільки завтра.

* * *

В світі, де сила панує люта
м'язів, грошей і просто брехні,
важко часом буває збагнути,
що ти можеш знайти
в мені.

* * *

Не задумуючись, а падаючи
в зелений відчай
твоїх очей,
я - забутий вірш зі шкільної програми, -
злітаю з уст,
завмираю в грудях.

Надпий хоч ковток
моєї романтики,
ліано
цих незатишних джунглів.
Бачиш - пари пливуть,
вулицями вальсують.
Це ми з тобою під пензлем художника.

Дощ.
Випрасувана сорочка.
Голос із прірви динаміка.
Пестоці.
Так далеко падати,
так далеко вертатись
з зеленого смутку твоїх очей.

* * *

Я тільки що горів і кіс ламка солома
займалася на мить від подиху мого́.
І сонце за вікном котилось неприємно
назустріч лапам лип, розтлінних,
як вогонь.

Я тільки що горів. Я брав тебе,
як злодій.
Ще захід молодий нам золотий пилок
у пригоршнях носив,
і пензликом розводив
на білих цнотах стін багрянцю дике тло.

Я тільки що... Зола. Упала сутінь втоми.
Торкалася імла устами до чола.
Це прощення гріха читала тиша томос.
І цяточка зорі нам радістю була.

Жінка

В янтарному вікні вона прозора,
як думка.

Це ж епохи тільки старт.
Хтось, може, розгадає нашу формулу,
як розкодує твердь столітню світла.
І тюль цей мед із чаші абажура
вже обгортає пилом.

А вона
дарує голу тінь асфальту голому.
Вона завмерла й чує протяг дикий.
І от вікна янтарний пластівець
її таку

не знати ще кому

залишить.

Львівська мелодія

Пітніє брук в обіймах снігу раннього,
випробувальний термін - аж до ранку.
Поетки дивляться в прицілу рамку
і пляшка зимна - як статечна пані.

Ти, Музо, давня моя бранко,
вже й не сумуєш.

Це було востаннє,
коли на дно спітнілого стакана
влетів дрібний листочок з-за фіранки.

І бавивсь я в якесь щемке блукання,
тебе тоді загоїв, мовби ранку.
Тріщить на вітрі ночі срібна склянка,
пітніє брук в обіймах снігу раннього.

* * *

На півнеба тобі заграю,
і навіть на півземлі.
За п'ятак чи за так - за погляд,
за миттєву іскринку сміху.
За бентежне твоє "не знаю",
за сліди на снігу малі,
і за сонце, що впало звідкись
темнолатунним горіхом.

Це моя серенада зимна,
а, може, безтямна фальш,
Застудили в мені поета
на розпутних моїх розпуттях.
Я не знав, що так доля вимне
у фронтах обважнілих пальт,
і що випалить в серці пустку
твоя відсутність.

Зимовий вальс

Іскорки дві на кінчиках вії
сонце роздмухує аж із-за обрію.
Я відтепер несподівано твоїй:
доля буває інколи доброю.

В синіх снігах помаранчею котиться
сонце, холодне для когось.

А ми -
ніби в дитинстві - зайчик і котик -
у епіцентрі цієї зими.

Ще до весни - замети і сніг,
протягів диких вечірні романси.
Я ще нічого в житті не здійснив,
весь мій неспокій для тебе дістався.

Сміх і печаль нам вітер-скрипаль
пізно вночі на шибках намалює.
Доля буває вперта й скупа -
хай вона нами більш не жонглює.

В синіх снігах помаранчею котиться
сонце, холодне для когось.

А ми -
ніби в дитинстві - зайчик і котик -
у епіцентрі цієї зими.

* * *

Ніч відгуде, мов кров у скронях,
ніч млітиме, як тіло жінки.
Сяйне твого екстазу сонях,
і засміється ранок дзвінко.

Співатимеш у м'язах втому,
рукою істину окреслиш.
Свідомість разом з нею втоне,
і зойком вибухне облесним.

* * *

Над ранок у місто вповзає туман,
без штурму сади і провулки бере,
а ніч під забутим всіма ліхтарем
дописує похапцем давній роман.

Нема. Не прийде. Не зігріє крилом.
Тут холод собачий довкола завис,
тут вікна мереживом сивим взялись
й зітхає у рамі застуджене скло.

Нема. Не прийде. Тільки в скронях гуде.
А повинь туману хитає цей світ.
Безпомічно просяться помахом віт
тоненькі берізки. Нема. Не прийде.

* * *

В склянці сонця бринить
мого смутку оса.
Від стіни - до стіни,
і ледь-ледь в небеса.
Як у простір тугий,
як в мембрану жалю́,
і папір - як сніги,
і кривульки: "люблю".

Я ж люблю, як у ній
розірвусь і помру,
ще й удари з-під вій,
мов проміння, зберу.

* * *

Якщо не ти, то хто ж іще розкаже,
як я впивався хмелем роздоріж,
й важких думок спадала чорна саж
на пізнє листя в синьому дворі.

Якщо не ти - така звичайна мрія...
Озон вагань не раз у груди товк.
А я ще й досі дивно так хворію,
так солодко хворію, як ніхто.

* * *

Над сизими полями гасне день,
холоне, мов осіннє попелище.
Твоя печаль така ж, як і в людей,
а от любов, звичайно, значно вища.

* * *

Любов - як відблиск фар
на зашкленних балконах,
як голосу пронизливого затяжна луна.
Увіруй в цей міраж.
Будь навіть забобонним,
допоки ще гіркого тунку губ
не розпізнав.

Допоки ще волосся не розкидав
хаотично
чужої.

Поки вікна синім димом не взялись.
Назвеш її своєю. А, увірувавши, ти чи
хтось інший украде вогонь з холодної
золи.

Але зірвись листком
з напівзимового вже клена.
За іскорку в очах продайся,
вмерши на льоту.
Любов - це з фар
тремтячий зайчик на зеленій
стіні.
Це подих той, що в коси заплету.

* * *

О.А.

І якщо так поезія приходить,
то я прожив за всіх, чи майже всіх.
А вчора вмер від краплі прохолоди
в очах твоїх.

І впали на це літо з неба води
чи то за мій, чи за вселенський гріх.
Я це життя проходив. Але броду
знайти не зміг.

І так тебе я вимріяв! І вроду
я випросив у Бога, і твій сміх.
А вчора вмер від краплі прохолоди
в очах твоїх.

* * *

Протяг, немов душпастир,
сповідь терпляче слухає,
сповідь гірку і теплу, п'янку на дотик.
Зважує мовчки,
скільки в зимному серці духу є,
тихо оцінює мірку важку
скорботи.

Так понад нами срібна струна виспіває,
так пролітає час небезпечно-гострий.
Марю гріхом,
очима,
устами спілими,
наче востаннє,
начебто перед постом.

* * *

Допоки промінь блисне срібним лезом -
ти ще моя, й ніхто не може знати,
куди пливе хмаринок біла вата,
куди несе мене

хмільна поезія.

* * *

Дощі життя зіб'ють, неначе жито,
чоло відверто вітер обпече.
Біда - твій найциріший вчитель.
Зіприся на її плече.

* * *

На лавці понад плесом сонячним
якийсь дивак минуле зустрівач.
Цей він був ти.

Й, не церемонячись,
над вами кпила осінь з-за плеча.

О Янусе химерний! Тиша з часом
усе зітруть, загоять і погасять.

* * *

Немов кришталь, розколюються скроні,
кричать птахи печально,

й літаки.

А ти в своїй країні, як у схроні,
такий чужий усім,

хоч свій таки.

Десь під крилом озветься вітер зимний.

Це від тих зим, що гнали нас

від нас.

Комусь - дорога.

Я лишаю з ними

свій біль волинський.

Інше вип'є час.

* * *

Я щось для когось, може, й значив.
Але життя - таке земне.
Колись прийдеш і не побачиш
в бурштинній осені мене.

Зміст

“Як сині вагони зрушаться...”	2
Андрій Криштальський. Слово про поезію	3
“Ми пізні були, як сніг...”	6
Три дні	7
“Ніхто так до грудей не пригорне...”	8
Вакуум	9
“Жарівка згасла і уже не світить...”	10
“Іноді я смакую тим, що чужий...”	11
“В мене сьогодні...”	12
“Часом на занедбаних пагорбах долі...”	13
“Ще купка жару бореться із темінню...”	14
“Чомусь мені здається, що вогонь...”	15
Гімн романтиці	16
“Дерева проминають, наче дні...”	18
Триптих	19
“Над берегами, над очеретами...”	21
Етюд	22
“Я двір, немов любов колишню...”	23
“Двору невдалий пейзаж...”	24
“Неначе білий став...”	25
“Записуй сни, неначе дивну повість...”	26
“Тонкою завісою сніг відгороджує місто...”	27
“Поетів осінь в бронзі відливає...”	28
“Ти слухаєш безвість оцю фіолетову...”	29
“У сонячні калюжі...”	30
“Зелена темінь крон фільтрує світло...”	31
Надвечір'я	32
Нечимне	33
“Сльоти затяжна печія...”	34
Корали міст збудовані не нами...”	35
Косарське	36
“На сукні польовому...”	37
“За вікном під небом синім, десь у висоті...”	38

“А вранці - рай. Відхеуюсь і каюсь...”	39
Життя	40
“Вдивляйтесь не треба у дзеркало літа...”	41
“Сентиментальний серпень ген позаду...”	42
“Хороший настрій в осені...”	43
“Боюся зради осені...”	44
“У осені гостинця просить хлопчик...”	45
“Цей листопад грайливий, мов дитя...”	46
“Як сивий фон позаміських небес...”	47
“Щось про жалі жебоніли зима і осінь...”	48
“Хрущі тробейбусів безпомічні...”	49
“Вгорнулась ніч в дешевої тенета тюлі...”	50
Варшавське	52
“Приходить циганка з обвітраним ранцем...”	54
“Промчить авто, розтане звук...”	55
“Народжуєшся в сивому світанні...”	56
Гуртожиток	57
Депресія	58
“Ти називала нові касети...”	59
“Чотири фанерних стіни, умивальник...”	60
“Тому я славлю юних зваб ловця...”	61
“Дикі протяги грали...”	62
“В світі, де сила панує люта...”	63
“Не задумуючись, а падаючи...”	64
“Я тільки що горів і кіс ламка солома...”	65
Жінка	66
Львівська мелодія	67
“Вже краще ти піди. Це буде - півбіди...”	68
“На півнеба тобі заграю...”	69
Зимовий вальс	70
Реальність	71
“Ніч відгуде, мов кров у скронях...”	72
“Над ранок у місто вповзає туман...”	73
“В склянці сонця бринить...”	74
“Якщо не ти, то хто ж іще розкаже...”	75
“Над сизими полями гасне день...”	76
“Любов - як відблиск фар...”	77
“І якщо так поезія приходить...”	78

“Протяг, немов душпастир...”	79
“Допоки промінь блисне срібним лезом...”	80
“Дощі життя зіб’ють, неначе жито...”	81
“На лавці понад плесом сонячним...”	82
“Немов кришталь, розколюються скроні...”	83
“Я щось для когось, може, й значив...”	84

Літературно-художнє видання

Криштальський А.А.

Народження світла

*В авторській редакції
Комп'ютерна верстка Андрія Криштальського*

*При оформленні обкладинки
використано портрет роботи художника
Володимира Сергійчука
та ілюстрацію з інтернет-сайту www.nytro.org*

Формат 84х90 1/32. Папір офсетний.
Гарнітура UkrainianSchoolBook.
Друк офсетний. Наклад 400 пр.

Видавництво

“Волинська мистецька агенція “Терен”
43025, м. Луцьк, Головноштамт, а/с № 157
Тел. (0332) 72-81-01; 8-050-6743321
teren.lutsk@gmail.com

Свідоцтво Державного комітету
телебачення і радіомовлення України
ДК № 1508 від 26.9.2003 р.

Віддруковано у друкарні видавництва
ВМА “Терен”

К 82 **Криштальський А.** Народження світла. Лірика. -
Луцьк: ВМА “Терен”, 2006. - 88 с.
ISBN 966-8575-46-6

До нової книги поета і прозаїка, лауреата літературної премії ім. Василя Стуса, волинянина Андрія Криштальського увійшли кращі ліричні твори, написані автором упродовж 90-х років ХХ століття та на початку нового тисячоліття.

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР6-5